

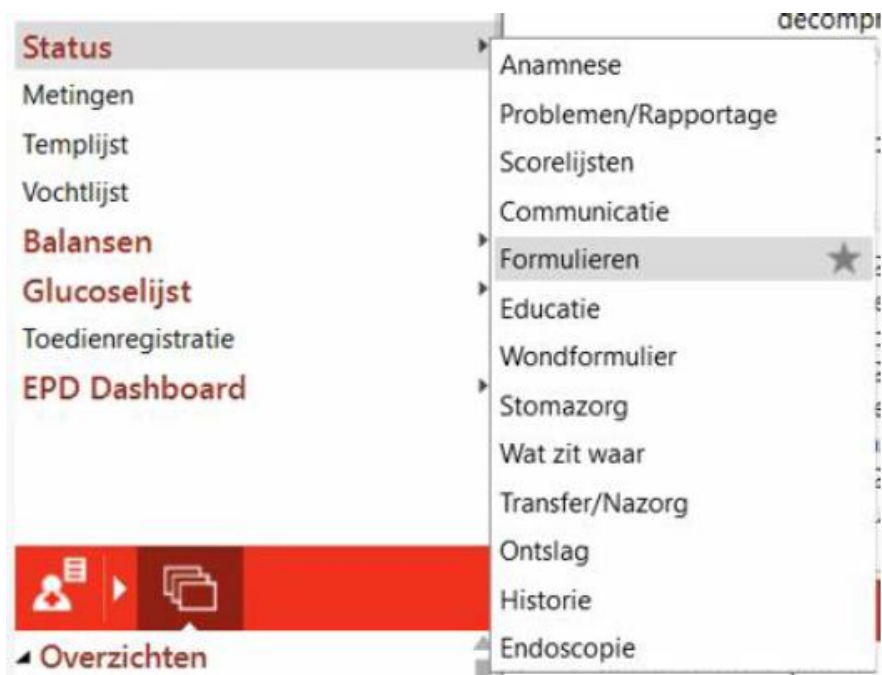
Covid-19 – Richtlijnen voor familieleden bij stervensproces

Start stervensfase

De behandelende arts stelt vast dat de stervensfase nadert.

- **checklist palliatieve sedatie** opstarten
- **checklist bij overlijden** opstarten

Hix: Voorblad > status > formulieren > toevoegen met '+' (onderaan) > checklist

Richtlijnen waken

1. Twee personen mogen onafgewisseld waken.
  - a. Hierbij wordt er voorrang gegeven aan eerstegraads familieleden. Kinderen jonger dan 18 jaar mogen niet op bezoek komen, tenzij het een stervende ouder betreft. Uitzonderingen hierop worden steeds besproken met het behandelend team.
  - b. PBM (schort, handschoenen en masker) worden correct gebruikt dankzij hulp van verpleegkundigen. De bezoekers worden hierover geïnformeerd door de verantwoordelijke verpleegkundige of de behandelende arts.
  - c. Bezoek wordt in de tijd beperkt en in overleg met de verpleegeenheid afgerond. Een goede dialoog is hierbij cruciaal.
2. Contactpersoon (HiX) wordt geïnformeerd door de hoofdverpleegkundige over het naderende sterven.
  - a. Er wordt de mogelijkheid aangeboden tot waken bij de stervende

- b. Er wordt bevraagd of er iemand van de dienst spirituele dienst gecontacteerd mag worden. Zoja, neemt de hoofdverpleegkundige telefonisch contact op met de medewerker van de dienst spirituele zorg (6321).
  - c. alsook wordt er geïnformeerd over de mogelijke risico's voor de eigen gezondheid
  - d. Ook wordt er reeds vermeld dat afscheid nemen van hun dierbare bij begrafenisondernemers voorlopig niet langer mogelijk is.
3. Familieleden die zullen waken, melden zich aan het onthaal aan. De onthaalmedewerker neemt telefonisch contact op met de transportmedewerker.
4. Transportmedewerker begeleidt de familieleden naar de betreffende afdeling.
5. Een verantwoordelijk verpleegkundige geeft de familieleden instructies hoe de veiligheidsvoorschriften (PBM) toe te passen.
6. Er kan gebleven worden tot na het overlijden. De aanwezigen zijn toegestaan om na het overlijden afscheid te nemen op de kamer, niet in het mortuarium.
7. Er kan een extra bed voorzien worden voor de wakende. De verpleegeenheid voorziet water, koffie en een maaltijd voor de personen die waken.

Ondersteuning door dienst Spirituele zorg

Bij elk sterven is het aangewezen om contact op te nemen met de dienst spirituele zorg (6321):

- Patiënt: ondersteuning, organiseren van de ziekenzalving en/of afscheidsritueel
- Familieleden: betrekken in afscheidsritueel; ondersteunen tijdens en na het stervensproces
- Verpleegeenheid: geven van advies; emotionele en/of praktische ondersteuning bij het stervensproces

Tastbare herinnering voor nabestaanden

Voor de nabestaanden kan het in het kader van hun verwerkingsproces een belangrijke meerwaarde zijn dat er nog een tastbaar spoor van de overledene beschikbaar is of dat er ondanks de afstand toch verbondenheid met de stervende gerealiseerd wordt.

Volgende voorstellen worden besproken en kunnen uitgevoerd worden; steeds mits toestemming van de familie:

- Kinderen: tekening of knutselwerkje maken en bij de overledene laten leggen, knuffel meegeven of een kledingstuk dat door de zorgverlener of begrafenisondernemer bij de overledene wordt gelegd.
- Foto nemen van de overledene in een natuurlijke houding om later afscheid te kunnen nemen in familiekring. Aan de personen die waken kan gevraagd worden om enkele discrete foto's te maken. Met de tablet van de dienst kunnen ook discrete foto's gemaakt worden. Eerst wordt er een foto genomen van de identificatie, dan enkele discrete foto's van de overledene en ten slotte opnieuw een foto van de identificatie. De discrete foto's worden onmiddellijk in Hix onder multimedia bewaard en vervolgens gewist van de tablet.

- Volwassenen: brief schrijven en laten bezorgen, tekst voorlezen tijdens het waken of na het sterven, gedicht opzeggen, ...
- Maken van een hand- of vingerafdruk van de stervende of overledene (zie bijlage)
- Knippen en bewaren van haarplukje (afgesloten; 3 dagen) van de overledene;. Verwerking gebeurt door het Vlinderhuis: te contacteren via ilse.doom@azdelta.be

Na overlijden

- Het bezoek in het mortuarium van het ziekenhuis wordt niet toegestaan.
- Er wordt vermeld dat afscheid nemen van hun dierbare bij begrafenisondernemers voorlopig niet langer mogelijk is.
- Persoonlijke spullen van de overleden patiënt worden meegegeven aan de nabestaanden of aan de begrafenisondernemer in een afgesloten plastic zak met sticker "isolatie" , het wordt aangeraden dit materiaal pas 3 dagen na overlijden uit de zak te halen.
- Volgende folders kunnen meegegeven worden met de nabestaanden:
  - Bij het sterven (ordera: 0520 5896-NL of 0520 5896-FR)
  - Het vlinderhuis (azdelta.be > Medische informatie > Brochures > Algemeen > Het vlinderhuis)
- Indien er psychosociale ondersteuning gewenst is voor de nabestaanden, dan kan er contact opgenomen worden met de psycholoog die verbonden is aan de dienst of met de medewerker van de dienst spirituele zorg.

Bijlage hand- of vingerafdruk

Bestelling van materiaal gebeurt via ordera:

1) Witte verf; referentienummer GA00485

2) Penseel; geen referentienummer

Ter verduidelijking volgende foto bij vermelden:

3) Gekleurd papier; geen referentienummer

Ter verduidelijking volgende foto bij vermelden:

Bewaren gebeurt conform de hygiënevoorschriften 3 dagen in een afgesloten zak op de verpleegpost. Noteer identificatiegegevens op de achterzijde.

Verwerking gebeurt door het Vlinderhuis; te contacteren via ilse.doom@azdelta.be